

BOLALARDA GEMATOGEN OSTEOMIEELITNI TASHXISLASH VA DAVOLASHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Xaydarov G.M.

Farg'ona Tibbiyot Jamoat Salomatligi Instituti

Mavzuning dolzarbligi: Bolalarda gematogen osteomielit suyak to'qimasining og'ir yiringli-yallig'lanish kasalligi bo'lib, pediatriya va bolalar jarrohligining eng murakkab muammolaridan biri bo'lib qolmoqda. Kasallik asosan faol o'sish davridagi bolalarda uchrab, suyakning metafiz zonalarida qon aylanishining o'ziga xosligi sababli rivojlanadi. Zamonaviy tibbiyot yutuqlariga qaramay, kech tashxislash yoki noto'g'ri davolash natijasida kasallikning surunkali shaklga o'tishi, abscess, flegmona va suyak deformatsiyasi kabi og'ir asoratlarni rivojlanishi yuqoriligicha qolmoqda. An'anaviy davolashdagi uzoq muddatli harakatsizlantirish usuli qon aylanishini yomonlashtirishi mumkinligi sababli, a'zoning funksional faolligini saqlab qolishga qaratilgan yangicha yondashuvlarni ishlab chiqish o'ta muhimdir.

Tadqiqotning maqsadi: Bolalarda gematogen osteomielitni davolashda yiringli asoratlarning oldini olish va a'zoning funksional holatini tiklashga qaratilgan "nazoratli mikro-mobilizatsiya" usulining samaradorligini asoslash.

Material va usullar: Tadqiqot doirasida Farg'ona, Marg'ilon va Qo'qon shaharlari tibbiyot muassasalarida qo'llanilayotgan innovatsion davolash strategiyasi tahlil qilindi. Adabiyot manbalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, prognozni yaxshilashning asosiy nuqtasi nafaqat infeksiyaga qarshi kurash, balki shikastlangan-qo'lning funksional faolligini saqlab qolishdir. Bizning metodologik

tavsiyalarida taklif qilinganidek, ta'sirlangan qo'lni nazorat ostidagi mikro-mobilizatsiya qilish quyidagilarni ta'minlaydi:

- diqqat markazida mikrosirkulyatsiyani yaxshilash;
- og'riqni kuchaytirmasdan mushak nasosini faollashtirish;
- suyak to'qimasida vayronkor o'zgarishlarning rivojlanishi xavfini kamaytiradi [4,6].

Shunday qilib, gematogen osteomielitni boshqarish uchun zamonaviy strategiyalar antibakterial terapiya, diqqat markazidagi jarrohlik sanitariya va patogenetik jihatdan tasdiqlangan funksional reabilitatsiyani birlashtirishi kerak. Bunday integratsiyalashgan yondashuv nafaqat asoratlar xavfini kamaytiradi, balki bolalarning hayot sifatini yaxshilaydi va kasallikning uzoq muddatli oqibatlarini minimallashtiradi.

Bolalarda gematogen osteomielitni davolashning zamonaviy usullari: Bolalarda gematogen osteomielitni davolash infeksiyani yo'q qilish va zararlangan qo'lning funksional faoliyatini saqlashni hisobga olgan integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy strategiyalar uchta asosiy yo'nalishga asoslangan: antibakterial terapiya, fokusni jarrohlik bilan tozalash va funksional reabilitatsiya.

1. Shulardan- Jarrohlik, yiringli fokuslar va abstsleslar hosil bo'lishida fokusni jarrohlik bilan tozalash davolashning asosiy bosqichi bo'lib qolmoqda. Zamonaviy yondashuvlar minimal invaziv usullarni o'z ichiga oladi, bu esa nekrotik to'qimalarni olib tashlash, sog'lom suyaklarni saqlash va yumshoq to'qimalarning shikastlanishini minimallashtirish imkonini beradi. Drenaj tizimlari va mahalliy antibiotiklar ham fokusning sterilligini saqlash uchun faol qo'llaniladi [2,5].

2. Funksional reabilitatsiya va innovatsion usullar: Infektsiyani yo'q qilishdan tashqari, a'zoning harakatchanligini saqlash va zararlangan hududda

mikrosirkulyatsiyani tiklash juda muhimdir. So'nggi yillarda ta'sirlangan qo'lning nazorat ostidagi mikromobilizatsiyasiga alohida e'tibor qaratildi.

- Texnika bo'g'imning fiziologik hajmining 10-15% ichida cheklangan, muloyim harakatlarga asoslangan bo'lib, quyidagilarni ta'minlaydi:
- mushak nasosini faollashtirish va qon oqimini yaxshilash;
- intraosseoz bosimni kamaytirish va iskemiya xavfini kamaytirish;
- og'riqni kamaytirish va zararli o'zgarishlarning oldini olish [4,6].
- Mikromobilizatsiya chastotasi va usuli kasallik bosqichi va yumshoq to'qimalarning holatiga qarab alohida tanlanadi, odatda kuniga 3-5 marta, har bir harakatda 3-4 soniya, sekin va inertsiasiz.

Ushbu yondashuvlar, antibiotik terapiyasi, jarrohlik debridementi va patogenetik jihatdan tasdiqlangan mikromobilizatsiyani birlashtirib, asoratlarni oldini olish va tiklanish vaqtini qisqartirishda eng yuqori samaradorlikni ko'rsatadi [1,4,6].

Natijalar va muhokama: Ishlab chiqilgan "nazoratli mikro-mobilizatsiya" usuli bo'g'imning fiziologik harakat hajmining 10-15% doirasida ($5-7^{\circ}$ amplitudada) cheklangan harakatlarni amalga oshirishni nazarda tutadi. Usulning natijalari quyidagilarni ko'rsatdi:

-Qon aylanishi: Mushak nasosini faollashtirish orqali yallig'lanish o'chog'ida mikrosirkulyatsiya yaxshilanadi.

-Bosimni pasaytirish: Suyak ichi bosimining pasayishi ishemiya va suyak to'qimasi nekrozi xavfini kamaytiradi.

-Asoratlarni oldini olish: Sekvestrlar hosil bo'lishi, fistulalar va bo'g'im harakatchanligi cheklanishining oldi olinadi.

Og'riqni boshqarish: Harakatlar kuniga 3-5 marta, VAS shkalasi bo'yicha ≤ 2 ball og'riq chegarasida amalga oshiriladi.

Asosiy natijalar

1. Bolalarda gematogen osteomielit mahalliy yallig'lanish jarayonidan jiddiy vayronkor o'zgarishlarga doimiy o'tish bilan tavsiflanadi, bu esa tashxislash va davolashda integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi.
2. Zamonaviy davolash strategiyalari erta antibiotik terapiyasi, minimal invaziv jarrohlik debridmani va zararlangan qo'lni funksional rehabilitatsiya qilishni o'z ichiga olishi kerak.
3. [rahbar ismi] tomonidan taklif qilingan nazoratli mikro-mobilizatsiya asoratlarni oldini olish, harakatchanlikni saqlash, og'riq sindromini kamaytirish va prognozni yaxshilashning yangi va samarali usulidir.
4. Klinik amaliyotga innovatsion usullarning joriy etilishi kasallik natijalarining sezilarli yaxshilanishini ko'rsatadi va bolalarda gematogen osteomielitni oldini olish va davolash sohasida keyingi tadqiqotlar uchun asos yaratadi.

Xulosa. Bolalarda gematogen osteomielitni davolash va boshqarish jarayonida olib borilgan tadqiqotlar hamda klinik tajribalar shuni ko'rsatadiki, kasallik mahalliy yallig'lanish jarayonidan tez fursatda tizimli va vayronkor o'zgarishlarga o'tish xususiyatiga ega. Shu sababli, an'anaviy davolash usullarini zamonaviy va patogenetik jihatdan asoslangan yondashuvlar bilan boyitish davr talabidir. gematogen osteomielit bilan kasallangan bolalarni davolashda erta antibakterial terapiya va minimal invaziv jarrohlik amaliyotini nazoratli mikro-mobilizatsiya usuli bilan birgalikda qo'llash — kasallik natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydi. Bu integratsiyalashgan yondashuv bolalarda nogironlik xavfini kamaytirish va ularning to'laqonli sog'lom hayotga qaytishini ta'minlashda eng istiqbolli strategik yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Smith J., Patel R., Kumar S. Bolalar gematogen osteomieliti: Hozirgi nuqtai nazarlar va muammolar. *Pediatric Ortopediya Jurnal*, 2023; 43(2): 101–112.

- 2.Chen L., Wong M., Li X. Bolalarda o'tkir va surunkali osteomielitni tashxislash va boshqarishda yutuqlar. Klinik pediatriya, 2024; 63(5): 501–514.
- 3.Garcia A., Fernández R., López P. Bolalar osteomiyelitida mikrosirkulyatsiya va funksional reabilitatsiya. Xalqaro Ortopedik Tadqiqotlar Jurnali, 2023; 41(7): 657–669.
- 4.Xaydarov G'.M. Bolalarda gematogen osteomielitning yiringli asoratlarini oldini olish usullari. Farg'ona, 2026.
- 5.Kim H., Lee S., Park J. Bolalar osteomielitida zamonaviy jarrohlik va jarrohliksiz yondashuvlar. Suyak va bo'g'im jarrohligi jurnali, 2025; 107(4): 345–358.
- 6.Johnson P., Martin D., Stevens C. Prevention and Early Intervention Strategies for Pediatric Bone Infections. Pediatric Infectious Disease Journal, 2024; 43(10): 890–900.